

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

સલીમ ભાઈ અને અન્યો

વિરુદ્ધ

મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્ય

ડિસેમ્બર ૧૭, ૨૦૦૨

[સૈયદ શાહ મોહમ્મદ કાદરી અને અરિજીત પસાયત, જે. જે.]

સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮:

આદેશ ૭, નિયમ ૧૧-દાવાને નકારી કાઢવો-અદાલતો દ્વારા પસાર કરાયેલા અમુક હુકમો અને આદેશો ગેરકાયદેસર છે અને રદબાતલ છે તેવી ઘોષણા

માટે દાવો દાખલ કરનારા વાદીઓ-દાવાને નકારી કાઢવા માટે અરજી દાખલ કરનારા પ્રતિવાદીઓ દલીલ કરે છે કે તે કાર્યવાહીનું કોઈ કારણ સૂચવતું નથી અને તેને અદાલત દ્વારા પ્રતિબંધિત કરવામાં આવે છે-ટ્રાયલ કોર્ટ પ્રતિવાદીઓને લેખિત નિવેદન દાખલ કરવા નિર્દેશ આપે છે-હાઈકોર્ટ દ્વારા પુષ્ટિ કરાયેલ આદેશ-ઉપરાંત, આદેશ ૭, નિયમ ૧૧ હેઠળ અરજી નક્કી કરવા માટે સંબંધિત તથ્યો પર ધ્યાન આપવું તે વાદીના દાવાઓ છે-ટ્રાયલ કોર્ટ દાવાના કોઈપણ તબક્કે આદેશ ૭, નિયમ ૧૧ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકે છે. ફરિયાદ નોંધાવતા પહેલા અથવા પ્રતિવાદીને સમન્સ જારી કર્યા પછી અથવા સુનાવણીના સમાપન પહેલાં કોઈપણ સમયે-આદેશ ૭ ના નિયમ ૧૧ ની કલમ (એ) અને (ડી) હેઠળ અરજીનો નિર્ણય લેવાના હેતુથી, વાદીમાં કરવામાં આવેલા દાવાઓ સ્પષ્ટ છે અને લેખિત નિવેદનમાં લેવામાં આવેલી અરજીઓ તે તબક્કે સંપૂર્ણપણે અપ્રસ્તુત રહેશે-તેથી, આદેશ ૭, નિયમ ૧૧ હેઠળ અરજીનો નિર્ણય લીધા વિના લેખિત નિવેદન દાખલ કરવાનો નિર્દેશ ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગને સ્પર્શતી પ્રક્રિયાગત અનિયમિતતા હશે-તેથી, આદેશ અદાલતમાં નિહિત અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ ન કરવાથી તેમજ પ્રક્રિયાગત અનિયમિતતાથી પીડાય છે-આદેશને રદ કરવામાં આવે છે-વિષય મોફૂફ રાખવામાં આવે છે દાવામાં કરવામાં આવેલા દાવાઓના આધારે આદેશ ૭, નિયમ ૧૧ હેઠળ અરજી નક્કી કરવા માટે ટ્રાયલ કોર્ટને.

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડીક્શન:સિવિલ અપીલ નંબર
૮૫૧૮/૨૦૦૨.

સી. આર. નંબર ૨૫૬/૨૦૦૨ માં મધ્ય પ્રદેશ હાઈકોર્ટના
૭/૫/૨૦૦૨ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

સાથે

સિવિલ અપીલ નંબર ૮૫૧૮/૨૦૦૨.

ટી. આર. અંધારુજિના, આર. એફ. નરીમન, કૈલાશ વાસદેવ, કે. કે.
વેણુગોપાલ, એસ. વી. દેશપાંડે, જી. ડી. સુલે, સુશ્રી અનુરાધા રસ્તોગી, મુરારી
લાલ પાઠક, મનીષ પિટાલે, ચંદર શેખર અશરી, રાશિદ હક, ચંદ્ર શેખર અશરી,
અરુણ અગ્રવાલ, શકીલ નવાઝ, કુલદિપ સિંહ, પવન કુમાર, કે. એસ. રાણા,
એસ. એસ. શિંદે, વી. એન. રઘુપતિ, ડબલ્યુ. એ. નોમાની, એસ. કે. અગ્નિહોત્રી
માટે બી. એસ. બંથિયા હાજર રહ્યા હતા.

કોર્ટનો નીચેનો આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો:

રજા આપવામાં આવે છે.

આ અપીલ ૭ મી મે, ૨૦૦૨ ના રોજ સિવિલ રિવિઝન પિટિશન નંબર્સ ૨૫૬/૨૦૦૨ અને ૨૫૭/૨૦૦૨ માં મધ્ય પ્રદેશ હાઈકોર્ટ [ઇન્દોર બેન્ચ] ના સામાન્ય આદેશમાંથી ઉદ્ભવે છે.

આ કેસોનો ઇતિહાસ ચેકર છે પરંતુ અમે જે ડ્રજિકોણ અપનાવ્યો છે, તેમાં અમે તથ્યોને કોઈ પણ વિગતવાર સંદર્ભ આપવાની જરૂર નથી માનતા.તે કહેવા માટે પૂરતું છે કે એસ. એલ. પી. (સી) નંબર ૧૩૨૩૪/૨૦૦૨ માંથી ઉદ્ભવેલી અપીલમાં પ્રતિવાદી નંબર ૭ અને એસ. એલ. પી. (સી) ૧૪૫૭૭/૨૦૦૨ માંથી ઉદ્ભવેલી અપીલમાં એકમાત્ર પ્રતિવાદીએ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૨માં દાવો દાખલ કર્યો હતો, જેમાંથી આ અપીલ ઊભી થાય છે.દાવામાં આઠમો પ્રતિવાદી આ બે અપીલમાં અપીલકર્તા છે.મુકદ્દમામાં કથિત પ્રતિવાદીઓ-વાદીઓએ અન્ય બાબતોની સાથે, નીચેની રાહતનો દાવો કર્યો હતો:

"(૨).એવું જાહેર કરવામાં આવે કે નાગપુરના સિનિયર ડિવિઝનના ત્રીજા સંયુક્ત સિવિલ જજ દ્વારા સ્પેશિયલ સિવિલ સ્યુટ નંબર ૧૪૭/૪૮૬૭ માં પસાર કરાયેલ ચુકાદો અને હુકમનામું, નાગપુરના

૩ વધારાના જિલ્લા જજ દ્વારા નિયમિત સિવિલ અપીલ નંબર ૧૬/૧૯૮૭ માં પસાર કરાયેલ ચુકાદો અને હુકમનામું, અને ૧૯૯૨ની બીજી અપીલ નંબર ૧૩૨માં નાગપુર ખાતેની માનનીય બોમ્બે હાઈકોર્ટની બેન્ચ દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદા અને હુકમનામામાં તેને મંજૂરી આપવી અને આ ચુકાદો અને હુકમનામું જાળવી રાખીને, સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા વિશેષ રજા અરજી (સિવિલ) નંબર ૨૫૦૦૪/૯૬ માં પસાર કરાયેલ ચુકાદો અને આદેશ અને સમીક્ષામાં અરજી નંબર ૧૦૭૫/૯૭ અને વિવિધ મહેસૂલ કેસ નંબર ૮/૧૯૯૬-૯૭ માં પસાર કરાયેલ આદેશ ગેરકાયદેસર છે, અસ્તિત્વમાં નથી, અમાન્ય છે અને અધિકારક્ષેત્રમાં નથી અને તેથી વાદી માટે બંધનકર્તા નથી.

અપીલકર્તાએ મુકદ્દમામાં સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ (ટૂંકમાં, 'સી. પી. સી.') ના આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ અરજી દાખલ કરી હતી જેમાં અદાલતને તેમાં જણાવેલા આધાર પર મુકદ્દમાઓને રદ કરવાની વિનંતી કરવામાં આવી હતી. અમારી સમક્ષ, એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે આદેશ ૭ સી. પી. સી. ના નિયમ ૧૧ની કલમ (એ) અને (ડી) હેઠળ ફરિયાદ નકારી કાઢવા માટે જવાબદાર છે, જ્યારે આમ કહેવાતા પ્રતિવાદીઓએ દાવામાં ચુકાદો આપવા માટે આદેશ ૮

નિયમ ૧૦ સી. પી. સી. હેઠળ અરજી પણ દાખલ કરી હતી કારણ કે અપીલકર્તાએ તેમનું લેખિત નિવેદન દાખલ કર્યું ન હતું. અપીલકર્તા દ્વારા કલમ ૧૫૧ સી. પી. સી. હેઠળ પણ અરજી કરવામાં આવી હતી જેમાં અદાલતને આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ સી. પી. સી. હેઠળ અરજીનો પ્રથમ નિર્ણય લેવાની વિનંતી કરવામાં આવી હતી. ૮મી ડિસેમ્બર, ૨૦૦૧ના આદેશ દ્વારા, વિદ્વત ટ્રાયલ જજે આદેશ ૮ નિયમ ૧૦ હેઠળ અરજી તેમજ કલમ ૧૫૧ સી. પી. સી. હેઠળ દાખલ કરેલી અરજીને ફગાવી દીધી હતી. જ્યાં સુધી આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ સી. પી. સી. હેઠળ અરજીનો સંબંધ છે, વિદ્વત ન્યાયાધીશે અપીલકર્તાને તેમનું લેખિત નિવેદન દાખલ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો. આથી નારાજ થઈને, અપીલકર્તાએ મધ્ય પ્રદેશ હાઈકોર્ટ [ઈન્ડોર બેન્ચ] સમક્ષ ઉપરોક્ત પુનરાવર્તન અરજીઓ દાખલ કરી હતી. ૭ મે, ૨૦૦૨ના રોજ, ઉચ્ચ અદાલતે વિદ્વત ટ્રાયલ જજના આદેશની પુષ્ટિ કરતી વખતે, વિદ્વત ટ્રાયલ જજ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્દેશનો પુનરોચ્ચાર કર્યો હતો કે અપીલકર્તાએ તેનું લેખિત નિવેદન દાખલ કરવું જોઈએ અને અવલોકન કર્યું હતું કે ટ્રાયલ કોર્ટ કાયદાના મુદ્દાઓ અને દલીલોમાંથી ઉદ્ભવતા તથ્યોની રચના કરશે અને ટ્રાયલ કોર્ટે તથ્યો પર દાવો ચલાવતા પહેલા કાયદા અનુસાર પ્રારંભિક મુદ્દા પર તેના તારણો રેકૉર્ડ કરવા જોઈએ. હાઈકોર્ટના આ આદેશની વિરુદ્ધમાં જ હાલની અપીલ કરવામાં આવી છે.

શ્રી ટી. આર. અંધારુજિના, એસ. એલ. પી. (સી) નંબર ૧૩૨૩૪/૨૦૦૨ માંથી ઉદ્ભવેલી અપીલમાં અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ અને શ્રી આર. એફ. નરીમાન, એસ. એલ. પી. (સી) નંબર ૧૪૫૭૭/૨૦૦૨ માંથી ઉદ્ભવેલી અપીલમાં અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે દલીલ કરી છે કે વાદીઓ દ્વારા દાવો કરવામાં આવેલી રાહતની પ્રકૃતિને ધ્યાનમાં રાખીને, વાદીઓ આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ સી. પી. સી. હેઠળ નકારી કાઢવા માટે જવાબદાર છે અને કોર્ટે લેખિત નિવેદન દાખલ કરવા માટે નિર્દેશ આપવાને બદલે ઉપરોક્ત અરજીને ગુણદોષના આધારે ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ. અદાલતમાં નિહિત અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ ન કરવો. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે ઉચ્ચ અદાલતે એ વાતની પણ કદર કરી નથી કે દલીલો કાર્યવાહીનું કોઈ કારણ દર્શાવતી નથી અને દાવાને નકારી કાઢવો જોઈતો હતો કારણ કે મુકદ્દમો અદાલતી કાર્યવાહી અને જામીન અરજીના સિદ્ધાંતો દ્વારા પ્રતિબંધિત છે.

બીજી તરફ પ્રતિવાદીઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી કે. કે. વેણુગોપાલએ અગાઉની કાર્યવાહીમાં પસાર કરાયેલા વિવિધ આદેશો તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું હતું, જેમાં દર્શાવવામાં આવ્યું હતું કે મિલકતની વિષયવસ્તુ, ત્યાગ પત્રની ૫૧ અને ૫૨ વસ્તુઓ આ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશ

સહિત અગાઉના ચુકાદાઓમાં દાવાની મિલકતો ન હતી અને તેથી, ન તો અદાલતી કાર્યવાહીનો સિદ્ધાંત કે ન તો યુ. એસ. પેન્ડન્સનો સિદ્ધાંત આકર્ષિત થાય છે.

આ અપીલમાં વિચારણા માટે જે ટૂંકો સામાન્ય પ્રશ્ન ઊભો થાય છે તે એ છે કે, શું આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ સી. પી. સી. હેઠળની અરજીનો નિર્ણય વાદીના આરોપો પર થવો જોઈએ અને તપાસ કરનાર પ્રતિવાદી દ્વારા લેખિત નિવેદન દાખલ કરવું અપ્રસ્તુત અને બિનજરૂરી છે.

આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ સી. પી. સી. નીચે મુજબ વાંચે છે:

"૧૧.ફરિયાદનો અસ્વીકાર.—નીચેના કિસ્સાઓમાં ફરિયાદ નકારી કાઢવામાં આવશે:—

(ક) જ્યાં તે કાર્યવાહીનું કારણ જાહેર કરતું નથી;

(બી) જ્યાં દાવો કરવામાં આવેલી રાહતનું ઓછું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવે છે, અને વાદી, અદાલત દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા સમયની

અંદર મૂલ્યાંકન સુધારવા માટે કોર્ટ દ્વારા જરૂરી હોવા પર, આમ કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે;

(સી) જ્યાં ફરિયાદ દ્વારા દાવો કરવામાં આવેલી રાહત યોગ્ય રીતે મૂલ્યવાન છે, તે કાગળ પર અપૂરતી સ્ટેમ્પ સાથે લખવામાં આવે છે, અને વાદી, કોર્ટ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા સમયની અંદર જરૂરી સ્ટેમ્પ-પેપર પૂરું પાડવા માટે કોર્ટ દ્વારા જરૂરી હોવા પર, આમ કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે:

(ડી) જ્યાં દાવામાંના નિવેદનમાંથી દાવો કોઈપણ કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત હોવાનું જણાય છે;

(ઈ) જ્યાં તે ડુપ્લિકેટમાં ફાઈલ કરવામાં ન આવે;

(એફ) જ્યાં વાદી નિયમ ૯ ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે;

પરંતુ મૂલ્યાંકનમાં સુધારો કરવા અથવા જરૂરી સ્ટેમ્પ-પેપરનો પુરવઠો પૂરો પાડવા માટે કોર્ટ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલ સમય વધારવામાં આવશે નહીં, સિવાય કે કોર્ટને, નોંધવાના કારણોસર, સંતોષ થાય કે વાદીને કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત સમયની અંદર મૂલ્યાંકનમાં સુધારો કરવા અથવા કેસ હોય તે પ્રમાણે જરૂરી સ્ટેમ્પ-પેપરનો પુરવઠો પૂરો પાડવા માટે અપવાદરૂપ પ્રકૃતિના કોઈપણ કારણથી અટકાવવામાં આવ્યો હતો અને તે સમય વધારવાનો ઇનકાર વાદીને મોટો અન્યાય કરશે.

આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ સી. પી. સી. નું અવલોકન એ સ્પષ્ટ કરે છે કે સંબંધિત તથ્યો કે જે તેના હેઠળ અરજી નક્કી કરવા માટે તપાસવાની જરૂર છે તે વાદીના દાવાઓ છે. ટ્રાયલ કોર્ટ દાવાના કોઈપણ તબક્કે આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ સી. પી. સી. હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકે છે-ફરિયાદ નોંધાવતા પહેલા અથવા સુનાવણીના સમાપન પહેલાં કોઈપણ સમયે પ્રતિવાદીને સમન્સ જારી કર્યા પછી. આદેશ ૭ સી. પી. સી. ના નિયમ ૧૧ ની કલમ (એ) અને (ડી) હેઠળ અરજી નક્કી કરવાના હેતુઓ માટે વાદીમાં કરવામાં આવેલા દાવાઓ સ્પષ્ટ છે; લેખિત નિવેદનમાં પ્રતિવાદી દ્વારા લેવામાં આવેલી અરજીઓ તે તબક્કે સંપૂર્ણપણે અપ્રસ્તુત હશે, તેથી, આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ સી. પી. સી. હેઠળ અરજી નક્કી કર્યા વિના લેખિત નિવેદન દાખલ કરવાનો નિર્દેશ ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા અધિકારક્ષેત્રની

કવાયતને સ્પર્શતી પ્રક્રિયાગત અનિયમિતતા સિવાય ન હોઈ શકે.તેથી, આ આદેશ અદાલતમાં નિહિત અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ ન કરવા તેમજ પ્રક્રિયાગત અનિયમિતતાથી પીડાય છે.જોકે, ઉચ્ચ અદાલતે આ પાસાઓ પર જાહેરાત કરી ન હતી.તેથી અમારો મત છે કે ઉપરોક્ત કારણોસર, પડકાર હેઠળની સામાન્ય વ્યવસ્થાને બાજુ પર મૂકી શકાય છે અને તે મુજબ અમે તેમ કરીએ છીએ.અમે કાયદા અનુસાર પક્ષકારોને સાંભળવાની તક આપ્યા પછી, દાવામાંના દાવાઓના આધારે આદેશ ૭ નિયમ ૧૧ સી. પી. સી. હેઠળ અરજીનો નિર્ણય લેવા માટે ટ્રાયલ કોર્ટને કેસ મોકલીએ છીએ.

તદનુસાર, દીવાની અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.ખર્ચ અંગે કોઈ ઓર્ડર આપવામાં આવશે નહીં.

આર. પી.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ

થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.